

روستاهای هرمی

آشنایی با منطقه کوهستانی اورامان

بیست و ششمین اثر ثبت شده ایران در «فهرست آثار جهانی»، نه یک عمارت، نه یک مجموعه تاریخی و نه یک شهر، بلکه یک منطقه جغرافیایی است. آخرین اثر ایرانی که حالا میراث جهانیان است، کوه‌ها، رودخانه‌ها، انسان‌ها، روستاها و شهرهایی است که در منطقه‌ای به نام «هورامان» یا «اورامان» جمع شده‌اند. منطقه هورامان که بخشی از آن در استان کردستان و بخشی در استان کرمانشاه قرار دارد، ۷۰۰ روستا و تعدادی شهر را در برمی‌گیرد و سرزمین بزرگی است.

اهالی این منطقه بیشتر دام‌دار و کوچ‌رو بودند. منطقه هورامان پر از کوه‌های بلند و دره‌های عمیق است و اهالی منطقه برای ساخت سرپناه مجبور بودند خانه‌هایشان را در سراشیبی کوه‌ها، به شکل پلکانی بسازند. به همین خاطر شهرها و روستاهای این سرزمین بیشتر شبیه به یک هرم هستند. آنچه به عنوان بیست و ششمین اثر ایران در حافظه میراث جهانی ثبت و ضبط شده، نوع خاص زندگی، معماری و فرهنگ مردمی است که سال‌های سال درگیر همدم کوهستان بوده‌اند.

پالنگان دو تکه

بسیاری از روستاهای منطقه اورامان مانند روستای «پالنگان» شبیه به یک هرم هستند. نه تنها روستاها که باغ‌های آن‌ها هم همین الگو را دارند و روستاییان اورامان هر جای کوهستان که زمین مسطحی یافته‌اند، کشت و کارشان را برپا کرده‌اند. روستای پالنگان دو تکه دارد: بخشی این سوی رودخانه و بخشی آن سوی رودخانه. آن پل تنها راه ارتباطی مردم جدا افتاده دو سوی رودخانه است.

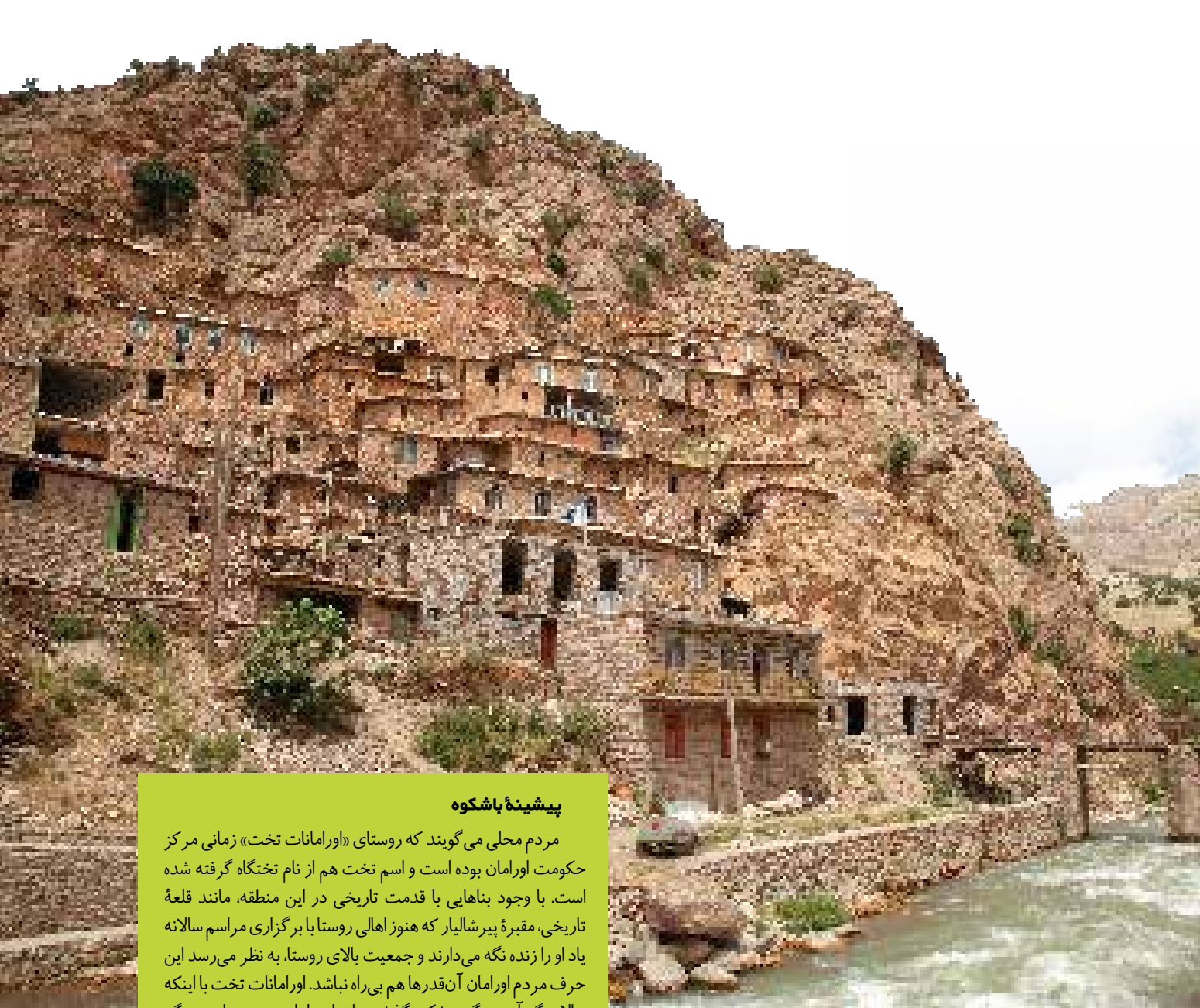
هنر دست مردم اورامان

بهترین نمونه‌های بعضی انواع صنایع دستی را باید در اورامان تهیه کرد. مردم ساکن کوهستان زاگرس، از آنچه که در اطرافشان است، انواع و اقسام وسایل زندگی را می‌سازند. مواد اولیه بسیاری از محصولات آن‌ها شاخه درختان، پشم و پوست گوسفندان است. گیوه که نوعی پاپوش سنتی است، سفال، پارچه‌های رنگارنگی که در دوخت لباس‌های کردی از آن‌ها استفاده می‌شود، بعضی وسایل چوبی و زیورآلات کردی از جمله صنایع دستی‌اند که مردم اورامان در ساخت آن‌ها خیره هستند.

سرچشمه حیات

زندگی در دل کوهستان این خوبی را دارد که اهالی کمتر با مشکل بی‌آبی روبه‌رو می‌شوند و چه بسا همین رودخانه‌ها مردم را به زندگی در شرایط سخت کوهستان راضی کرده باشند. در میان بسیاری از دره‌های منطقه اورامان رودخانه‌ای در جریان است. بارش برف در کوهستان باعث شده است اورامان سرآغاز رودهای بسیاری باشد. رودهایی که گاهی فصلی هستند و گاه همیشه و در همه طول سال آب دارند. چشمه‌ها، رودخانه‌ها، آبشارها و دریاچه‌ها، اورامان را برای گردشگران زیبا و به یادماندنی کرده است.

پیشینه باشکوه

مردم محلی می‌گویند که روستای «اورامانات تخت» زمانی مرکز حکومت اورامان بوده است و اسم تخت هم از نام تختگاه گرفته شده است. با وجود بناهایی با قدمت تاریخی در این منطقه، مانند قلعه تاریخی، مقبره پیر شالیار که هنوز اهالی روستا با برگزاری مراسم سالانه یاد او را زنده نگه می‌دارند و جمعیت بالای روستا، به نظر می‌رسد این حرف مردم اورامان آن قدرها هم بی‌راه نباشد. اورامانات تخت با اینکه حالا دیگر آن بزرگی و شکوه گذشته را ندارد، اما هنوز روستایی بزرگ و پرجمعیت در محدوده اورامان است.

خانه‌هایی بدون ملات

شاید باورش سخت باشد که بدون استفاده از ملات بتوان ساختمان ساخت، اما مردم اورامان سالیان سال است که خانه‌هایشان را بدون ملات می‌سازند. یکی از دستاوردهای مردم کوهستان همین ساخت‌وساز با روی هم گذاشتن قطعات سنگ است. معماران به این روش «خشکه‌چینی» می‌گویند. هر چند حالا سال‌هاست که اهالی روستا برای ساختن عمارت‌هایی مانند این مسجد از ملات سیمان استفاده می‌کنند، اما هنوز خانه‌های بسیاری را در اورامان می‌توان یافت که بین مصالح آن هیچ ملاتی وجود ندارد.

منبع:

<https://elmnet.ir>